

Archeologienota

Programma van maatregelen

ZOTTEGEM MEERLAAN 25 (prov. Oost-Vlaanderen)

Auteurs: Birgit LEENKNEGT, Jeroen
VERMEERSCH

Projectcode: 2018K364

- **Administratieve gegevens**

- ➔ Erkende archeoloog rechtspersoon: Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster, OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
- ➔ Locatiegegevens: Zottegem Meerlaan 25 (zie plan in bijlage 2 en 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)
- ➔ Kadastergegevens: Zottegem, afdeling 8, sectie B, perceel: 458y (zie plan in bijlage 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)

- **Aanleiding vooronderzoek**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Gemotiveerd advies**

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd.

Het projectgebied heeft een totale grootte van ca. 31.428m²; het projectgebied bevat een scholencampus van GO!; het Koninklijk Atheneum van Zottegem. Over een oppervlakte van ca. 8500m² worden geplande werken uitgevoerd. De werken starten met het uitbreken van de huidige gebouwstructuren (ca. 1960m) en verharding. Na de afbraak start de bouw van een nieuw schoolblok, de aanleg van verharding, een bouw van een fietsenstalling, ondergrondse nutsleidingen en een groenruimte. Deze werken gaan gepaard met een bodemingreep van ca. 30cm tot 20m onder het bestaande maaiveld.

Het projectgebied situeert zich dicht ten zuiden van de kern van Zottegem, in de Vlaamse Ardennen; in een sterk golvend landschap dat versneden is met kleine valleien. Het projectgebied bevindt zich op een rug die ten noordwesten en zuidwesten wordt ingesneden door valleien van de Zwalmbeek en de Traveinbeek.

Het projectgebied kent grote hoogteverschillen van max ca. 8m. Volgens de potentiële bodemerosiekaart is geen info voorhanden over bodemerosie voor het projectgebied.

De bodemkaart toont het projectgebied als OB (bebouwde zone). Aan de hand van de bodemkaart kan de bodemopbouw dus niet achterhaald worden. In het projectgebied zijn 10 controleboringen uitgezet. Ze wezen over het algemeen op een eenduidige bodemopbouw: A--B-C-horizont. In 6 van de 10 boringen werd de C-horizont aangeboord vanaf ca. 70cm-1m

onder het maaiveld. De C-horizont was niet afgetopt. In de meerderheid van de boringen werd puin en steengruis aangetroffen. Er werd geen afgedekte/bewaarde bodem aangeboord.

In het projectgebied is nog geen archeologisch onderzoek voltrokken. De oudste sporen aangetroffen bij archeologisch onderzoek op het grondgebied van Zottegem dateren uit de Romeinse periode. Voor de vroege middeleeuwen zijn de archeologische vondsten schaars. De oudste vermelding van Zottegem gaat terug tot 1083/1088. Uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd zijn bewoningssporen in Zottegem gevonden. De oudste geconsulteerde kaart is deze van Ferraris (1771-1778); het projectgebied is bijna volledig onbebouwd en bebost. Verschillende 19de eeuwse kaarten tonen het projectgebied ook bijna volledig onbebouwd. In de loop van de 20ste eeuw worden verschillende schoolgebouwen in het projectgebied ingepland.

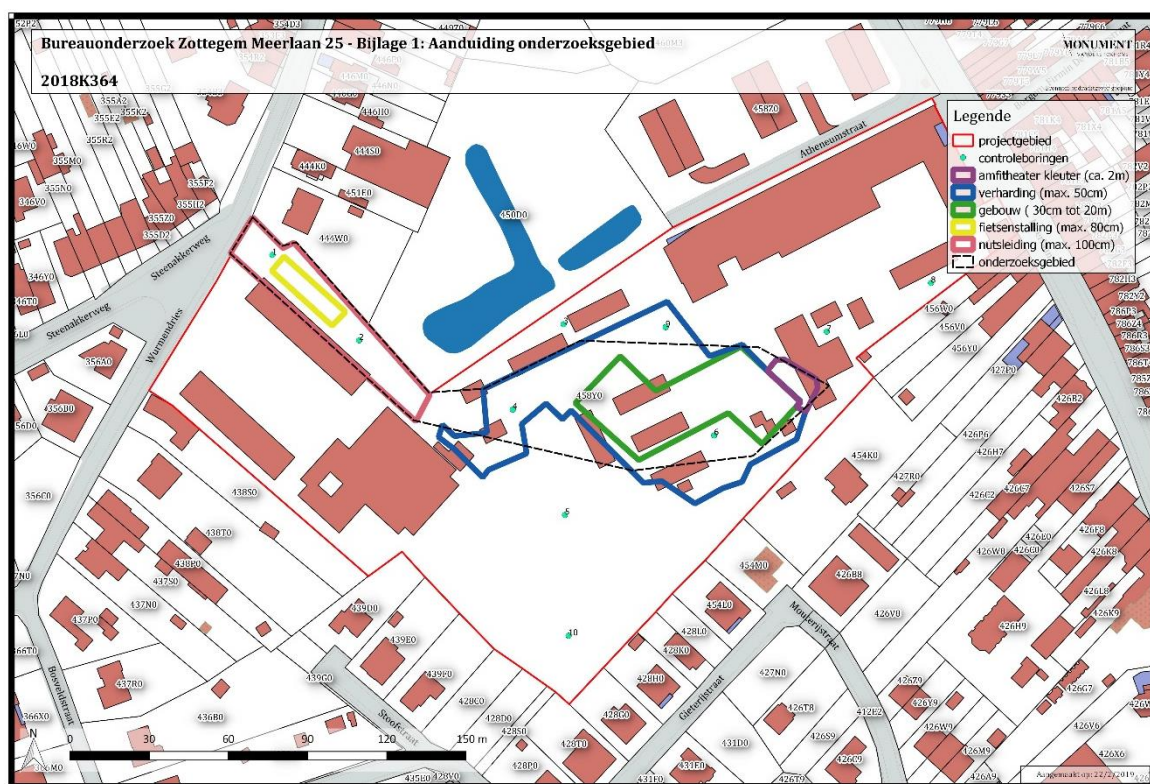
Aan het projectgebied kan een verwachting gekoppeld worden voor periodes zeker vanaf de Romeinse tijd. Het projectgebied is landschappelijk interessant gelegen, op ca. 300m van een waterweg en op een rug (wel op de helling). Deze terreinen met vruchtbare leemgronden konden gebruikt worden als gronden voor bewoning en/of landbouw tijdens oudere periodes. Echter het aantreffen van een bewaarde steentijdsite ter hoogte van het projectgebied wordt eerder klein geacht, omdat er geen afgedekte/begraven bodem tijdens de controleboringen in het projectgebied werd aangetroffen.

Het is duidelijk dat voor een groot deel van de zone van de geplande werken, de geplande bodemingrepen het archeologisch niveau zouden vernietigen. Het is op heden niet duidelijk of effectief een archeologische site ter hoogte van het projectgebied aanwezig is, en wat de bewaring, aard en datering van deze mogelijke site is. Om hier een duidelijk antwoord op te bieden is verder vooronderzoek noodzakelijk.

In de zone van het onderzoeksgebied waar geplande werken worden uitgevoerd, is gras, verharding en bebouwing aanwezig. Deze bebouwing en verharding worden tijdens de geplande werken uitgebroken. Deze structuren kunnen nu nog niet vernietigd worden omdat ze hun functie nog uitvoeren. Het is mogelijk om deze bebouwing en verharding tijdens het vooronderzoek te ontwijken. Gezien het projectgebied een school betreft, dient het vooronderzoek afgestemd te worden op de schoolvakanties, en dit om de veiligheid van de schoolgaande kinderen te garanderen. De bouwheer dient ten laatste tijdens de week van ma 8 april de omgevingsvergunningsaanvraag ingediend te hebben. Voor de bouwheer is het daarnaast belangrijk om het archeologisch vooronderzoek zo snel mogelijk uit te voeren om geen vertraging voor de verdere geplande werken op te leveren. Het vooronderzoek wordt in een uitgesteld traject geadviseerd.

- **Planafbakening**

De totale site heeft een oppervlakte van ca. 31.428m². De geplande werken beslaan een oppervlakte van ca. 8500m². Enkel waar de geplande werken de C-horizont zal vernietigen, dient vooronderzoek te gebeuren. Dit is op een oppervlakte van ca. 6550m² (zie stippellijn in bijlage 1 en Figuur 1). Het onderzoeksterrein is op heden bedekt door gras, verharding en bebouwing. Tijdens het proefsleuvenonderzoek wordt de bebouwing vermeden, en ook de verharding wordt zoveel als mogelijk niet aangesneden.

Figuur 1: Aanduiding van het onderzoeksgebied op GRB (bron: geopunt.be) (bijlage 1).

- **Vraagstelling**

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder worden de specifieke (niet limitatieve) onderzoeksvragen weergegeven. Zolang niet alle onderzoeksvragen succesvol kunnen worden beantwoord, dient men over te gaan op de volgende onderzoeksmethode zoals besproken in hoofdstuk 2.5. van het verslag van resultaten.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?

- **Plan van aanpak**

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven over het volledige onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt)¹. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed. De oriëntatie van de proefsleuven is bepaald door de vorm van het onderzoeksgebied, en de aanwezige bebouwing en verharding in het projectgebied. Bij het proefsleuven dient de bestaande bebouwing onaangeroerd te blijven, en de verharding dient ook zoveel als mogelijk vermeden te worden. Per sleuf en minstens om de 50m wordt machinaal een profielput aangelegd, op een dermate manier dat er een geschrinkt patroon ontstaat en men in feite om de 25m een zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein.

Het vooronderzoek wordt uitgevoerd tijdens een schoolvakantie. En dit om de veiligheid van de schoolgaande kinderen te garanderen.

Er worden extra volgsleuven, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Er wordt 10% van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5% door middel van volgsleuven, dwarssleuven of kijkvensters. Op die manier wordt 12,5% van het onderzoeksgebied onderzocht en kan met een minimale kost een betrouwbare inschatting gemaakt worden omtrent het archeologisch potentieel van de site. Zodoende kan men ook beter de onderzoekstermijn en –kost inschatten bij een eventueel vervolgonderzoek.²

¹ Als men de kosten-baten afweging maakt, is deze methode van proefsleuven het meest aangewezen om archeologische sites op te sporen en te prefereren boven andere systemen. Zie *Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48. Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie.*

² HANECA K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. en ERVYNCK A., 2016.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (vb. brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Het archeologisch ensemble zal gedurende en na het afronden van het onderzoek bewaard worden bij het archeologisch bedrijf dat het vooronderzoek uitvoert. Na afronding en oplevering van de rapportage wordt het ensemble definitief bewaard bij de initiatiefnemer. Bewaring gebeurt conform de bepalingen in de Code Van Goede Praktijk (hoofdstuk 30.2).

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. De diverse fases van vooronderzoek moeten niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

Figuur 2: Aanduiding van de proefsleuven op GRB (bron: geopunt.be) (bijlage 2).

Figuur 3: Aanduiding van de proefsleuven op een recente luchtfoto (bron: geopunt.be) (bijlage 3).

- **Gewenste competenties**

- ➔ In het kader van het proefsleuvenonderzoek dient het team te bestaan uit minstens 2 archeologen waarbij minstens één van de uitvoerende archeologen ten minste 220 werkdagen veldervaring heeft met onderzoek op leembodems en beide beschikken over minstens 20 werkdagen veldervaring wat betreft proefsleuvenonderzoek.
- ➔ Gedurende het veldwerk dient een (assistent-)aardkundige op afroep beschikbaar te zijn op het terrein. De (assistent-)aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met zandbodems.

- **Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk**

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

Bureauonderzoek Zottegem Meerlaan 25 - Bijlage 1: Aanduiding onderzoeksgebied

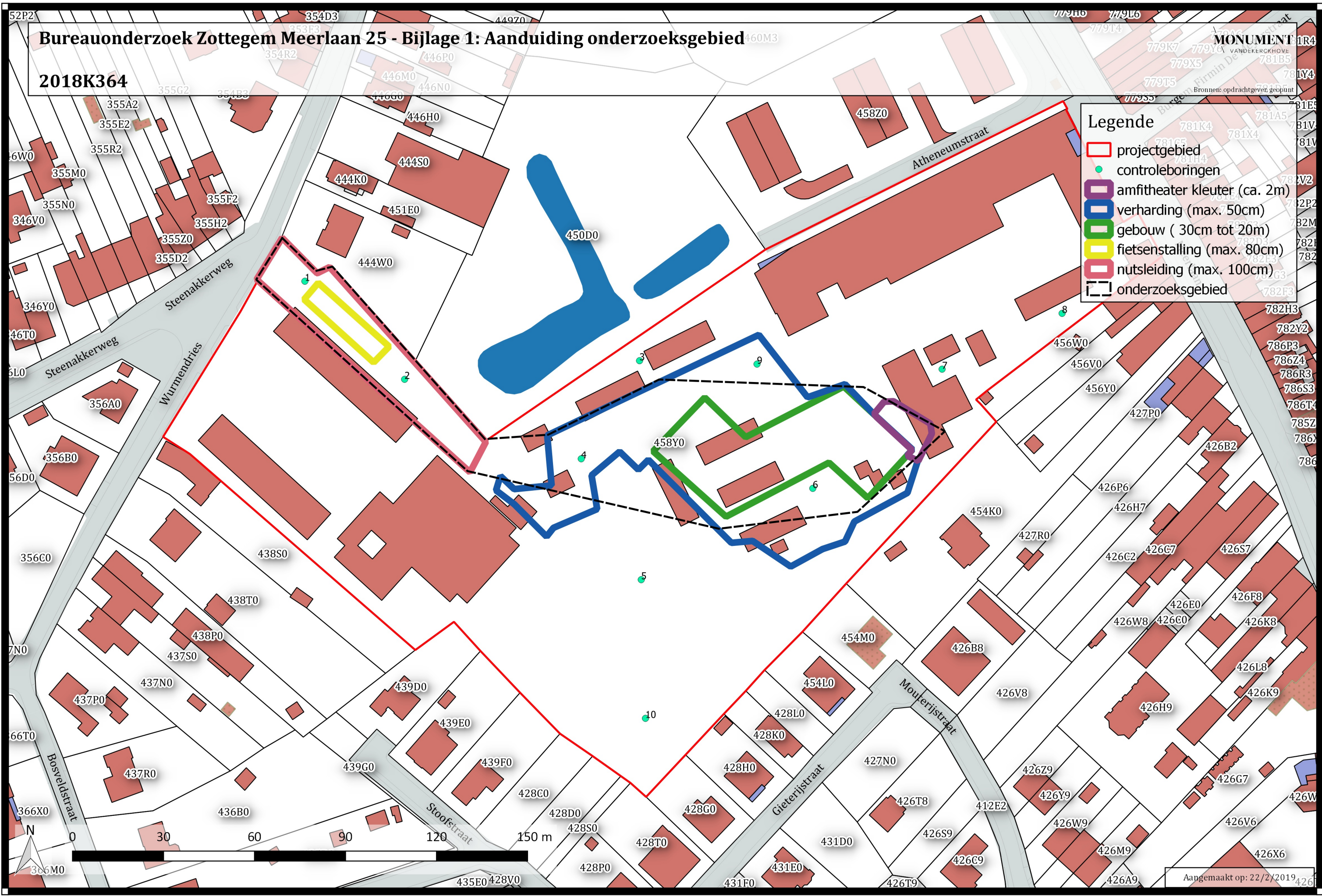
2018K364

MONUMENT

Bronnen: opdrachtgever, geoplant

Legende

- projectgebied
- controleboringen
- amfitheater kleuter (ca. 2m)
- verharding (max. 50cm)
- gebouw (30cm tot 20m)
- fietsenstalling (max. 80cm)
- nutsleiding (max. 100cm)
- onderzoeksgebied

Aangemaakt op: 22/2/2019

Bureauonderzoek Zottegem Meerlaan 25 - Bijlage 2: Proefsleuven op GRB

2018K364

Legende

projectgebied

onderzoeksgebied

proefsleuven

Bronnen: opdrachtgever, geoplunt

MONUMENT

Bureauonderzoek Zottegem Meerlaan 25 - Bijlage 3: Proefsleuven op recente luchtfoto

2018K364

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

- projectgebied
- onderzoeksgebied
- proefsleuven

0 30 60 90 120 150 m

Aangemaakt op: 11/3/2019

110400

110500

110600

110700

172900

172800

172700